

References:

1. European Commission. Joint Communication to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. Cybersecurity Strategy of the European Union: An Open, Safe and Secure Cyberspace // Brussels, 7.2.2013 JOIN (2013) 1 final.
2. European Commission – Press release. Commission welcomes agreement to make EU online environment more secure, Brussels, 8 December 2015 // European Commission Press Release Database / URL: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-15-6270_en.htm
3. European Commission. Network and Information Security (NIS) Directive // Digital Single Market, Digital Economy & Society / URL: <https://ec.europa.eu/digital-single-market/news/network-and-information-security-nis-directive>
4. European External Action Service. EEAS Foreign Policy / URL: http://eeas.europa.eu/policies/index_en.htm

Scientific advisor: PhD, Senatorova O. V., Department of International Law

*К. Д. Кулик,
аспірантка кафедри кримінології
та кримінально-виконавчого права
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого,
м. Харків*

ЗАПОБІГАННЯ РОЗБЕЩЕННЮ НЕПОВНОЛІТНІХ З ВИКОРИСТАННЯМ МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ

На сучасному етапі розвитку суспільства Інтернет став незамінним елементом навчання, роботи та комунікації. Велика кількість електронних пошт, соціальних мереж та сайтів знайомств заповнили значну частину всесвітньої мережі. Людина вже не уявляє своє повсякденне існування без їх використання. Але поряд із інноваційним розвитком з'являється злочинна діяльність, яка вчиняється з використанням комп'ютерів, систем та комп'ютерних мереж та Інтернету, так звана, кіберзлочинність.

Видами злочинності є окремі частини (структурні елементи) злочинності, утво-

рені із кримінологічно однорідних груп злочинів [1, 16]. На сьогодні кіберзлочинність можна вважати новим видом злочинності, що існує у суспільстві. Так, злочини, що вчиняються у кіберпросторі об'єднані сферою прояву, а саме всесвітньою мережею Інтернет, використанням комп'ютерів, систем та мереж.

Поява кіберзлочинів у кінці ХХ – початку ХХІ століття обумовила необхідність їх правового закріплення, кваліфікації та притягнення до кримінальної відповідальності осіб, винних у їх вчиненні як на міжнародному, так і на державному рівні. У відповідь на розповсюдження зло-

чинів з використанням мережі Інтернет було прийнято ряд міжнародних правових актів, спрямованих на мінімізацію наслідків від кіберзлочинності. Так, у 1989 році було затверджено комітетом Міністрів ЄС Рекомендацію № 89, розроблену Спеціальним Комітетом експертів Ради Європи з питань злочинності, пов'язаної з комп'ютерами, яка містить списки правопорушень з використанням комп'ютерів, які повинні визначатися караними. У 1990 році VIII Конгрес ООН з попередження злочинності і поводження з правопорушниками ухвалив резолюцію, що закликає держави – члени ООН збільшити зусилля із боротьби з комп'ютерною злочинністю, а в 1997 році міністри внутрішніх справ і міністри юстиції Великої Вісімки на зустрічі у Вашингтоні прийняли «Десять принципів боротьби з високотехнологічними злочинами». 23 листопада 2001 р. у м. Будапешт було прийнято Європейську Конвенцію про кіберзлочинність (злочини у кіберпросторі) з метою реалізації загальної політики з питань кримінального права для захисту суспільства від кіберзлочинності. В багатьох країнах Європи відкриваються та функціонують спеціалізовані центри боротьби з кіберзлочинністю.

До злочинних діянь, які потребують особливої уваги, належать злочини проти статевої свободи і статевої недоторканості. Проблема статевих злочинів проти неповнолітніх завжди набувала широкого громадського резонансу. Ці злочини є одними із тяжких кримінально караних діянь, які можуть вчинятися людиною, бо вони направлені проти найбільш незахищених членів суспільства – дітей. На рівні світового товариства особлива увага приділяється захисту дитини, прав неповнолітніх, охороні їх здоров'я та інтересів. Розвиток суспільства, телекомунікаційних систем, Інтернету, друківаних засобів масової ін-

формації призвели до того, що у відкритому доступі з'являється велика кількість продукції еротичного та порнографічного характеру, яка суперечить нормам моралі та виховання дітей, молоді. Відбувається значне падіння суспільної моралі.

Не дивно, що вчинення злочинів сексуального характеру стало можливим і за допомогою мережі Інтернет. В цьому аспекті мова йде не про реальні фізіологічні статеві зносини, а про «віртуальні». Нерідко такі дії є передумовою вчинення злочинів вже в реальному житті (втягнення у проституцію, торгівля людьми, викрадення людей, виготовлення та розповсюдження матеріалів порнографічного характеру).

О. Е. Радутний наголошує, що у Кримінальному кодексі України наявна низка складів злочинів, вчинення яких можливе через мережу Інтернет. Розбещення неповнолітніх, на жаль, входить до цього переліку злочинів. Диспозицією ч.1 ст. 156 Кримінального кодексу України передбачено вчинення розпусних дій щодо особи, яка не досягла шістнадцятирічного віку. Перелік дій, передбачених у цій статті розкривається у Постанові Пленуму Верховного Суду від 30.05.2008 р. №5 «Про судову практику у справах про злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості особи», де законодавець роз'яснив, що під фізичними розпусними діями слід розуміти оголення статевих органів винної чи потерпілої особи, непристойні доторкання до статевих органів, які викликають статеві збудження, навчання статевим збоченням, імітація статевого акту, схиляння або примушування потерпілих до вчинення певних сексуальних дій між собою, вчинення статевих зносин, акту онанізму у присутності потерпілої особи тощо. Під інтелектуальними розпусними діями розуміється ознайомлення потерпілої особи із порнографічними зображеннями,

відеофільмами, цинічні розмови з нею на сексуальні теми тощо. Майже усі перераховані дії стають можливими із використанням веб-камери та мікрофону під час спілкування у мережі Інтернет.

Розглянемо більш детально спосіб вчинення розбещення неповнолітніх з використанням мережі Інтернет. Вчинення зазначених дій можливе під час спілкування злочинця і жертви у соціальних мережах, сайтах знайомств, інтернет-засобах комунікації. Злочинець, який бажає познайомитися з малолітніми (неповнолітніми), зазвичай, сам підшукує жертву у соціальних мережах, потім надсилає електронного листа із запитом на дружбу. Аккаунти можуть містити як правдиву інформацію про особу злочинця, так і бути вигаданими, під псевдонімом неіснуючого неповнолітнього. З плином часу, коли злочинець і жертва починають товаришувати у мережі, переписуються, діляться новинами, особа, яка планує вчинити розбещення, намагається увійти у довіру, завоювати повагу, та прихильність потерпілого. Згодом, коли ця проміжна мета досягнута, злочинець починає вести розмови на сексуальні теми, розпитувати про інтимне життя підлітка, посилає фотографії власного оголеного тіла чи статевих органів і просить, щоб і неповнолітній надіслав йому свої фотографії в оголеному виді. Якщо після цього винний і потерпілий продовжують спілкування у всесвітній мережі, то вони можуть перейти із сайтів знайомств до мереж, які підтримують аудіо- та відеоспілкування. Саме з використанням цих засобів пов'язані найбільш травмуючі випадки вчинення розбещення неповнолітніх.

Виявити випадки вчинення розпусних дій через мережу Інтернет досить складно, оскільки вони, переважно, не набувають розголосу. Це можливо зробити тільки під час спілкування дітей зі своїми

батьками, уважному стеженні за поведінкою дітей, колом їх друзів та спілкування. Широкого розповсюдження набула діяльність так званих «кібер-нянь», які покликані виявляти осіб, які використовують соціальні мережі для вчинення розпусних дій з неповнолітніми та які розповсюджують матеріали порнографічного характеру. Під «кібер-нянями» розуміють як комп'ютерну програму («Кібер-няня») перекриття доступу дітей до користування веб-сайтами аморального та жорстокого характеру, так і людей, які виявляють аккаунти та сайти осіб, які є підозрюються у вчиненні злочинів сексуального характеру, та блокують їх. Особливо активно діяльність «кібер-нянь» застосовується в Америці та країнах Європи.

Під час дослідження механізму вчинення розбещення неповнолітніх з використанням всесвітньої мережі, ми мали змогу виділити наступні заходи його запобігання:

Батьківський контроль за колом спілкуванням дитини у всесвітній мережі;

Застосування комп'ютерних програм «Батьківський контроль», «Кібер-няня», «Чистий Інтернет» в домашніх умовах і в ігрових інтернет-клубах;

Необхідність створення організації, яка б займалася виявленням та блокуванням сайтів с дитячою порнографією, аккаунтів осіб, які вчиняють злочини сексуального характеру проти неповнолітніх осіб, на державному рівні;

Встановлення тісної співпраці між власниками інтернет-пошуковців, інтернет-провайдерів, веб-браузерів та Департаменту кіберполіції Національної поліції України тощо.

Окремі країни організують діяльність спеціалізованих центрів, які безпосередньо забезпечують безпечне користування всесвітньою мережею без ризику стати жертвою злочинів, зокрема сексуаль-

них. Так, у Російській Федерації у 2012 році було створено Центр захисту прав та законних інтересів громадян у інформаційній сфері «Чистий Інтернет», завданням якого є досудове блокування сайтів з дитячою порнографією, інформацією про способи вчинення суїциду та наркотики. У Великобританії у 2006 році з метою запровадження механізмів захисту дітей, молоді від сексуальної експлуатації та насильства у мережі і поза мережею Інтернет було створено Центр захисту від дитячої експлуатації та онлайн злочинів (Child Exploitation and Online Protection Center (CEOP)). Центр відіграє вирішальну роль при взаємодії всіх державних та недержавних органів та організацій для захисту дітей, молодих людей, сімей та суспільства у цілому від педофільї та сексуальних злочинців, в тому числі тих, хто використовує

Інтернет та інші технології для сексуальної експлуатації дітей. Діяльність цих організацій знаходить підтримку широких верств населення та сприяє співпраці різних організацій та приватних осіб для досягнення спільної мети.

Отже, із поширенням сучасних технологій на всі сфери життя пов'язане виникнення кіберзлочинності. Злочини сексуального характеру проти неповнолітніх із використанням Інтернет-ресурсів становлять серйозну небезпеку нормальному психологічному та моральному розвитку неповнолітніх, що й зумовлює необхідність їх захисту. Запровадження дієвих механізмів виявлення та запобігання розбещенню неповнолітніх через всесвітню мережу надасть можливість захистити підростаюче покоління від передчасної сексуалізації та її негативних наслідків.

Список літератури

1. Головкін Б. М. Види злочинності / Б. М. Головкін // the Journal of Eastern European Law / Журнал східноєвропейського права. – Київ. – № 18. – С. 14–21.
2. Режим доступу : http://easternlaw.com.ua/wp-content/uploads/2015/08/golovkin_18.pdf.

Науковий керівник – к.ю.н. доцент кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого Валуйська М. Ю.

*С. В. Чирик,
аспірант кафедри адміністративного права
та адміністративної діяльності
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого,
м. Харків*

ПРИНЦИПИ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПАТРУЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ У СФЕРІ КІБЕРБЕЗПЕКИ

Як відомо, життя та технічний прогрес не стоять на місці. Кожен день вже

не є схожим на попередній. Відбувається технічний розвиток інформаційних тех-